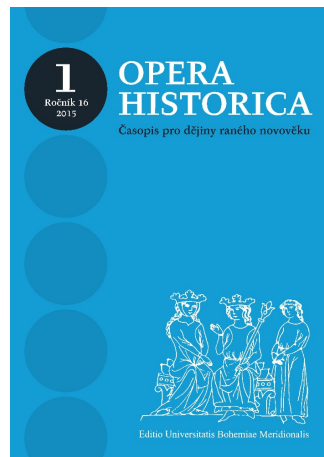

Zitierhinweis

Smíšek, Rostislav: Rezension über: Mark Hengerer, Making Peace in an Age of War. Emperor Ferdinand III. (1608–1657), West Lafayette, Indiana: Purdue University Press, 2020, in: Opera Historica, 21 (2020), 1, S. 132-134, DOI: 10.15463/rec.1061237708

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

autor vyhradil sběratelství antických mincí, v němž byl Strada uznávaným odborníkem a autorem rozsáhlého díla *Epitome thesauri antiquitatum*.

Problematickou sběratelství se zabývá i čtvrtý oddíl, který je oproti třem předchozím podstatně útlejší a tvoří určitý závěr. Jansen se v něm zabýval profesí antikváře, za něhož se ostatně Jacopo Strada sám rád označoval. Zkoumal, které metody Strada využíval při určování hodnoty uměleckých artefaktů a obchodování s nimi, ať již sledoval zájmy svoje nebo některého ze svých patronů. Usiloval o postižení antikvářových charakteristických vlastností, přičemž dospěl k názoru, že Jacopo Strada sice nebyl nijak výjimečným umělcem, jeho výtvarnému projevu i chování však nechyběla elegance. Současníky pak jistě přitahoval nadšením i mimořádnými znalostmi, které měl o antických mincích a dalších cenných předmětech.

V posledním z oddílů zpřístupnil autor některé dosud nepublikované listy Jacopa Strady stejně jako jeho testament. Vyhotovil také podrobný chronologický soupis všech listů, smluv a dalších dokumentů, v nichž je Jacopo Strada zmíněn. Tento přehled je jistě vítaný, běžný čtenář by však ještě více ocenil soupis všech stavebních podniků, uměleckých děl a dobových publikací, jejichž vznik Strada podle Jansena ovlivnil. Tento nedostatek je nicméně vyvážen velmi přehledným členěním celé publikace a jasnými názvy kapitol, díky nimž čtenář zpravidla rychle najde vše, co potřebuje. Kvalitu publikace výrazně zvyšuje velké

množství barevných reprodukcí, na nichž jsou představena díla spjatá s působením Jacopa Strady stejně jako jejich potencionální vzory či nákrety vzniklé při plánování. Celkově je Jansenova monografie velmi přínosným dílem, které zvláště českému čtenáři ukazuje, kolik mimořádných aktivit realizoval Jacopo Strada dávno před tím, než se stal známý jako antikvář Rudolfa II.

Kateřina Pražáková

Mark HENGERER, Making Peace in an Age of War: Emperor Ferdinand III (1608–1657), West Lafayette, Purdue University Press 2020, 325 s., ISBN 978-1-55753-844-4.

Koncipování životopisů významných historických osobností tvoří již od 19. století nedílnou součást odborné práce historiků a historiček. Stejným směrem se také vydal profesor univerzity v Mnichově Mark Hengerer, jenž se dlouhodobě zabývá dějinami císařského dvora ve Vídni v 17. století. Recenzovaná publikace představuje zkrácený anglický překlad jeho obsáhlé biografie císaře Ferdinanda III., která vyšla německy již v roce 2012 v Böhlau Verlag.¹ Je vystavěna na neobyčejně širokém a časově mimořádně náročném výzkumu rozmanitých písemných, hmotných a ikonografických pramenů uložených v nejružnějších evropských archivech, knihovnách a dalších kulturních institucích. Navíc s mnohými z nich seznámil historickou veřejnost vůbec poprvé.

¹ Mark HENGERER, *Kaiser Ferdinand III. 1608–1657: Eine Biographie*, Wien-Köln-Weimar 2012 (= Schriftenreihe der Kommission für Neuere Geschichte Österreichs 107).

Letmý pohled do obsahu by mohl navodit dojem, že se jedná o klasický deskriptivně pojatý životopis barokního vladaře. K takovému – ovšem značně povrchnímu – soudu přímo vybízí chronologicky uspořádaná struktura výkladu. Autor ve třech obsáhlých oddílech postupně sleduje základní životní etapy habsburského císaře. První představuje jeho narození a výchova, získávání politických zkušeností pod dozorem otce, vlastní korunovace v jednotlivých zemích podunajské monarchie, skon Ferdinanda II. v polovině února 1637 a nástup mladíka na císařský trůn. Ve druhé části Mark Hengerer upřel svou pozornost ke konkrétním aspektům vlády Ferdinanda III. jako císaře Římsko-německé říše, obtížím spojeným s průběhem třicetileté války a jeho snahám ukončit vleklý a ničivý vojenský konflikt. Ty nakonec vyvrcholily uzavřením vestfálského míru v roce 1648. V závěrečné kapitole se autor zevrubně věnuje poválečnému uspořádání Evropy, upevnění moci Ferdinanda III. v jednotlivých zemích středoevropského soustátí Habsburků, protireformaci, nenadálému úmrtí následníka trůnu Ferdinanda IV. roku 1654, smrti stárnoucího panovníka o tři roky později a otázce nástupnictví Leopolda I.

Po pečlivém prostudování recenzované publikace je však třeba konstatovat, že Mark Hengerer se vydal jiným směrem

než autoři klasických životopisů. Ve své práci podává zcela nový, originální pohled na obraz panovníka z rodu Habsburků v polovině 17. století. Od jiných biogramů a biografií Ferdinanda III. se zásadně odlišuje především metodologickým uchopením tématu.² Dřívější autoři se veskrze popisným způsobem snažili podat co možná nejobjektivnější výklad vývoje života a vlády zmiňovaného panovníka a zasadit je do kontextu „velkých“ politických dějin střední Evropy. Postava vladaře v jejich podání spíše ustupovala do pozadí na úkor leckdy detailní rekonstrukce průběhu tehdejších významných historických událostí, především třicetileté války.

Naopak hlavním předmětem výzkumu Marka Hengerera se pod vlivem paradigmatu „nových“ kulturních dějin stal konkrétní člověk – Ferdinand III., poznání jeho myšlenkového světa, hodnotového žebříčku a (ne)každodenního jednání. Ne náhodou pracoval s tezí, že habsburský císař vlastním jednáním a skutky ovlivňoval své blízké i vzdálené okolí. Rovněž prostředí, v němž se pohyboval, působilo na něj a spoluutvářelo jeho hodnotový žebříček, konání a rozhodování. Proto kladl zvláštní důraz na interpretaci jevů a znaků spojených s osobou zmiňovaného panovníka, které stály stranou zájmu dosavadních autorů biogramů a biografií Ferdinanda III., jako byl všední život na císařském

² Pouze výběrově Konrad REPGEN, *Ferdinand III.*, in: Anton Schindling – Walter Ziegler (edd.), *Die Kaiser der Neuzeit. 1519–1918. Heiliges Römisches Reich, Österreich, Deutschland*, München 1990, s. 142–168; Richard REIFENSCHIED, *Kaiser Ferdinand III.*, in: Gerhard Hartmann – Karl Schnith (edd.), *Die deutschen Kaiser. 1200 Jahre europäische Geschichte*, Graz 1996, s. 551–557; Ivana ČORNEJOVÁ, *Ferdinand III.*, in: Marie Ryantová – Petr Vorel (edd.), *Čeští králové*, Praha–Litomyšl 2008, s. 399–407; Lothar HÖBELT, *Ferdinand III. (1608–1657). Friedenskaiser wider Willen*, Graz 2008 (česky *Třez, Ferdinand III. Mírový císař proti vůli (1608–1657)*, České Budějovice 2015).

dvore, dvorský ceremoniál, nejrůznější (přechodové) rituály, performance, konflikty, gesta, metafory, symboly. Stranou pozornosti však neponechal ani významné politické události, jako bylo uzavírání mírových smluv v Münsteru a Osnabrücku, které se však snažil reflektovat optikou pří-
mých účastníků těchto událostí, případně dalších soudobých pozorovatelů, zejména Ferdinanda III. a jeho blízkých. Díky tomu hlavní protagonista recenzované práce neustále vystupuje do popředí a je bezprostředně zapojen do děje jako pomyslný *spiritus agens* probíraných událostí. Autor navíc na osobu a jednání vladaře nepohlíží pouze optikou historie, ale také dalších vědních disciplín, kupříkladu dějin umění, literatury, muzikologie, teatrologie, sociologické nebo psychologie.

Předkládaná monografie nabízí zajímavý myšlenkový model, prostřednictvím něhož lze nahlížet na osobnost konkrétního habsburského císaře – Ferdinanda III. Mark Hengerer díky hlubokému ponoření do rozličných písemných, ikonografických a hmotných pramenů a jejich promyšlené interpretaci ukazuje jednu z možných cest, jak proniknout do myšlenkového světa raně novověkého člověka, poznat jeho hodnotový žebříček a plasticky nastí-
nit mnohočetný obraz vladaře jednoho z nejmocnějších evropských soustátí na prahu moderní doby. Spojení širokého heuristického ukotvení recenzované publikace a inovativního metodologického přístupu autora nabízí komplexní pohled na zmiňované téma. Právě z koncepce

a metodologické zpracovanosti Hengererovy monografie by měly čerpat inspiraci další badatelské generace, které se budou pokoušet sestavit biografie různých historických osobností.

Rostislav Smíšek

Silvia Z. MITCHELL, *Queen, Mother, and Stateswoman: Mariana of Austria and the Government of Spain*, Penn State University Press, University Park, PA 2019, 312 s., ISBN-13: 978-0271083391.

Americká historička Silvia Z. Mitchell navazuje na současný revizionistický směr západní historiografie zaměřené na období posledních Habsburků na španělském trůnu. Již mnozí angličtí historikové upozorňovali na problematiku úpadku španělské monarchie 17. století, které se pod bourbonskou propagandou přeneslo do španělské a evropské historiografie 20. století. V sedmdesátých letech anglický historik a specialista iberských dějin Henry Kamen vystupoval aktivně proti podobnému vnímání vlády posledních španělských Habsburků. Jeden z jeho hlavních argumentů spočíval v popření dalšího paradigmatu španělské historie. Z jeho úhlu pohledu španělská monarchie 16. a začátku 17. věku nikdy nedospěla ke svému „zlatému“ období, tudíž nemohlo dojít ani k jejímu úpadku v 17. století.¹ Rozvinul tak myšlenku Johna H. Elliotta, který toto období vnímal pouze jako úpadek Kastilie.² K zásadní změně pohledu na paradigma úpadku španělské

¹ Henry KAMEN, *The Decline of Spain: a historical myth?*, Past and Present 81, 1978, s. 27.

² John H. ELLIOTT, *The Decline of Spain*, Past and Present 20, 1961, s. 52–75.